

Hygieniaohje varhaiskasvatukseen

Ohjeita varhaiskasvatuksen henkilökunnalle lasten infektioiden vähentämiseksi

Päivitetty 10/2020

Sisällys

1. MIKSI HYGIENIAOHJEITA.....	3
1.1. HYVINVOIVA LAPSI.....	3
1.2. LASTEN SAIRASTELUT.....	3
1.3. ANTIBIOOTIT.....	3
2. OULUN HYGIENIATOIMIEN TEHOSTAMISEKSI.....	3
2.1. VARHAISKASVATUKSEN HYGIENIAVASTAAVA.....	3
2.2. PÄIVÄKODIN HYGIENIAYHDYSHENKILÖ.....	3
2.3. PÄIVÄKODIN HYGIENIASUUNNITELMA.....	4
2.4. HENKILÖKUNNAN TYÖVAATTEET.....	4
2.5. YHTEISTYÖSSÄ HUOLTAJIEN KANSSA.....	4
3. YLEINEN PUHTAUS.....	4
3.1. SIIVOUKSESSA ERITYINEN HUOMIO.....	5
3.2. HIEKKALAAATIKON HIEKKA.....	5
3.3. ROOLIVAATTEET.....	5
4. KÄSIHYGIENIA.....	5
4.1. PESUNESTE.....	5
4.2. KÄSIEN PESU.....	6
4.3. PESUTEKNIikka.....	6
4.4. KÄSIPYYHE.....	6
4.5. KÄSIHUUHDE.....	7
4.6. SUOJAKÄSINEET.....	7
4.7. KÄSIVOIDE.....	7
5. RUOKAILU.....	7
5.1. RUOAN JAKAJA.....	8
5.2. PÖYTIEN PUHTAUS.....	8
5.3. LASTEN OSALLISTUMINEN.....	8
5.4. VESIKUPPI/ VESIPULLO.....	8
5.5. LASTEN HAMPAIDEN PESU.....	8
6. YSKIMINEN, AIVASTAMINEN, NIISTÄMINEN.....	8
7. WC-TOIMET.....	9
7.1. VAIPANVAIHTOALUSTA.....	9
7.2. VAIPANVAIHTO.....	9
7.3. POTTATOIMET.....	9
7.4. WC-PÖNTTÖÄ KÄYTTÄVÄT LAPSET.....	10
8. PÄIVÄLEPO.....	10
9. LAPSEN TUTTIKÄYTÄNNÖT.....	10
10. LELUT.....	10
10.1. LELUJEN PESU.....	10
10.2. LELUJEN LPUUTUS.....	10
10.3. MUOVAILUVAHAT.....	10
10.4. LAPSEN OMAT LELUT.....	11
11. ERITTEIDEN PUHDISTUS.....	11
11.1. PÄIVÄKODIN ERITEKORIT.....	11
LÄHDE.....	11

1. MIKSI HYGIENIAOHJEITA

1.1. HYVINVOIVA LAPSI

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Hyvinvoiva ja terve lapsi jaksaa olla päiväkodin toiminnoissa mukana ja hänellä on hyvät kehittymisen, kasvun ja oppimisen edellytykset. Lasten terveyttä edistävä, yleiseen hygieniaan liittyvä tehostamistyö on osa Oulun varhaiskasvatuksen laadun parantamista.

1.2. LASTEN SAIRASTELUT

Päiväkotihoidossa olevat lapset sairastavat enemmän välikorvatulehduksia, vatsaflunssaa ja ovat kuumeessa useammin kuin kotihoidossa olevat lapset, johtuen lasten tiiviistä yhdessäolosta. Taudit tarttuvat tavallisesti hengitysteiden välityksellä, mutta suurelta osin myös käsien välityksellä. Useimmat taudit tarttuvat jo ennen oireiden ilmaantumista.

Mitä pienemmistä lapsista on kysymys, sitä herkemmin infektiot tarttuvat lapsesta toiseen.

1.3. ANTIBIOOTIT

Antibiooteille vastustuskykyiset bakteerit ovat lisääntyneet toistuvien antibioottikuurien myötä. Pienillä lapsilla on tarttuvien tautien vastustuskyky vielä heikko ja siksi he ovat ehkä antibioottien suurkuluttajia.

Kun varhaiskasvatusikäisten lasten infektiota saadaan vähenemään, vähenee myös antibioottien käyttö ja sitä mukaa antibiooteille vastustuskykyisten bakteerikantojen kehittyminen.

2. OULUN HYGIENIATOIMIEN TEHOSTAMISEKSI

2.1. VARHAISKASVATUKSEN HYGIENIAVASTAAVA

- vastaa varhaiskasvatuksen hygieniaohjeiden päivityksestä
- perehdyttää päiväkotien hygieniayhdyshenkilöt tehtävään
- järjestää ja toteuttaa hygieniayhdyshenkilöiden koulutukset

2.2. PÄIVÄKODIN HYGIENIAYHDYSHENKILÖ

Jokaisessa päiväkodissa on hygieniayhdyshenkilö, joka toimii johtajan työparina oman yksikön hygieniatoimien ja tapojen ylläpitämisessä

- osallistuu hygieniakoulutuksiin
- perehtyy annettuihin ohjeisiin

- perehtyy tehostetun hygienian toimivuuteen omassa päiväkodissa, huomioi ja tuo esiin mahdolliset ongelmat ja esteet hyvän hygienian ylläpitämisessä
- jakaa saamaansa koulutusta ja tietoa omassa yksikössään
- pitää yllä ja päivittää yksikön hygieniakansiota
- osallistuu oman päiväkodin hygieniasuunnitelman laadintaan
- tarvittaessa perehdyttää uudet työntekijät päiväkodin hygieniatoimiin

2.3. PÄIVÄKODIN HYGIENIASUUNNITELMA

Päiväkodit laativat oman hygieniasuunnitelman, joka laitetaan yksikön varhaiskasvatussuunnitelman liitteeksi.

- suunnitelman laadintaan on käytettävissä valmis pohja
- on päiväkodin yhteinen sopimus ja toimintamalli
- toimii uusien työntekijöiden perehdytyksen välineenä
- hygieniasuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja päivitetään vuosittain

2.4. HENKILÖKUNNAN TYÖVAATTEET

Henkilökunnalla on siistit, helposti puhtaana pidettävät työvaatteet, jotka säilytetään ja vaihdetaan ylle päiväkodissa. Henkilökunnalla on mahdollisuus käyttää työnantajan hankkimia työvaatteita.

2.5. YHTEISTYÖSSÄ HUOLTAJIEN KANSSA

Päiväkotilasten vanhemmat joutuvat olemaan pois työstään hoitaessaan sairasta lastaan. Päiväkotien hygieniarutiinien teho lasten sairauksien vähentämisessä paranee entisestään, kun sitä tehdään yhteistyössä lasten huoltajien kanssa:

- uudet perheet saavat tiedotteen päiväkodin hygieniatoimista
- aamulla varhaiskasvatukseen tullessa huoltajat pesevät lapsen kädet pesunesteellä/ laittavat lapselle käsihuuhteen
- huolehtivat lapsen tuttien ja unikaverin puhtaudesta – pesu 1x viikossa
- huolehtivat lapsen lelopäivän lelujen pesusta ennen päiväkotiin tuontia ja kotiin vietyä

3. YLEINEN PUHTAUS

Pinnoille kertyy päivän aikaan paljon likaa ja sen mukana normaaleja mikrobeja sekä tautien aiheuttajia. Lika toimii niiden kasvualustana ja ravintona - siksi siivoukseen ja tiettyjen kohteiden tehokkaaseen, päivittäiseen puhdistamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Puhdistamistarpeen arvioinnissa huomioidaan tilassa toimivien lasten ikä, kohteen likaisuus ja käytön tiheys.

3.1. SIIVOUKSESSA ERITYINEN HUOMIO

- WC-istuimet
- potat
- oven kahvat
- hanat
- pöytäpinnat
- lasten tuolien käsinojat
- paikat mihin lapset/ aikuiset eniten koskevat
- eritetahrat

3.2. HIEKKALAATIKON HIEKKA

Vaihdetaan kerran vuodessa. Ennen ulkoilua varmistetaan hiekan silmämääräinen turvallisuus ja puhtaus.

3.3. ROOLIVAATTEET

Pestään tarvittaessa, vähintään kerran vuodessa. Päätäitartunta-aikaan vältetään päähineiden käyttöä.

4. KÄSIHYGIENIA

Kädet ja sormenpäät levittävät ja siirtävät mikrobeja tehokkaasti paikasta toiseen. Infektioiden vähentämisessä on käsienpesu kaikkein tärkein ja tehokkain menetelmä.

Hygieniakäytäntöjä tehostettaessa, tehostetaan pesukertoja ja kiinnitetään huomiota oikeaan käsienpesutapaan. Lyhyet kynnet helpottavat käsien puhdistamista.

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten käsienpesutekniikan harjoittelu on henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista.

Aikuiset vastaavat lasten käsihygienian toteutumisesta varhaiskasvatuspäivän aikana.

4.1. PESUNESTE

- kertakäyttöisessä seinätelineannostelijassa (jos pesuneste on täyttöpullossa, huolehditaan pullon puhtaudesta)

4.2. KÄSIEN PESU

Aikuinen opettaa lapsille oikean tavan pestä kädet ja vastaa lasten käsihygienian toteutumisesta varhaiskasvatuspäivän aikana.

Lasten käsien pesu aina

- varhaiskasvatukseen tullessa ja lähtiessä huoltajien valvomana
- ulkoilun jälkeen
- ennen ruokailua
- WC:ssä käynnin jälkeen
- jos lapsi on leikkinyt sairastuneen ja kotiin lähetetyn lapsen kanssa
- aivastamisen / nenän niistämisen jälkeen
- kun käsissä on näkyvää likaa.

Henkilökunnan käsien pesu aina

- työhön tullessa
- ennen/ jälkeen ruuan jakamisen tai ruokailun
- WC:ssä käynnin jälkeen
- eritekontaktin jälkeen, jos ei ole käytetty suojakäsineitä
- oltuaan kontaktissa sairastuneen lapsen kanssa
- pöytien pyyhkimisen jälkeen
- joka lapsen WC-toimien ja vaipanvaihdon jälkeen
- aivastamisen /nenän niistämisen jälkeen,
- lasten riisumisen jälkeen/ ulkoilusta tullessa
- eritteiden siivoamisen jälkeen
- kun käsissä on näkyvää likaa

4.3. PESUTEKNIikka

- pese aina pesunesteellä
- käytä juoksevaa lämmintä vettä
- hankaa käsiä joka puolelta – myös sormien välit, sormien päät, kädenpäälliset, peukalot ja ranteet – noin 15-20 sekuntia
- huuhtelee kädet
- kuivaa kertakäyttöpyyhkeeseen
- sulje hana käytetyllä paperipyyhkeellä
- käsipaperi jalalla avattavaan roska-astiaan

4.4. KÄSIPYYHE

- pyyhkeenä käytetään ainoastaan käsipaperia

4.5. KÄSIHUUHDE

Käytetään etanolikäsihuuhdetta, joka on vähintään 70 prosenttista tai alkoholitonta käsihuuhdetta. Käsihuuhde tulee olla helposti saatavilla erityisesti silloin kun on kiire/ henkilökuntaa vähän/ ulkoilussa/ retkillä. Huuhteen käytöllä voidaan varmistaa käsihygienian toteutuminen.

Aikuisen käteen laitetaan huuhdetta riittävästi (vähintään 2-3 ml), lapsen käteen riittää 1 painallus. Aikuinen annostelee lapsille käsihuuhteen.

- voi käyttää aina kun käsissä ei ole näkyvää likaa
- levitetään kuiviin käsiin
- hierotaan joka puolelle käsiin niin kauan, että kädet ovat kuivat – kämmeniin, sormien väleihin, sormien päihin, peukaloihin ja ranteisiin
- kynsien alustat puhdistetaan annostelemalla huuhdetta kämmenelle ja liottamalla toisen käden kynsiä siinä

4.6. SUOJAKÄSINEET

Ovat vinyyliset ja puuterittomat. Suojakäsineita säilytetään seinätelineessä tai muuten roiskeilta suojassa. Käytön jälkeen kädet pestään, kuivataan hyvin ja käytetään käsihuuhdetta

- ovat lapsikohtaiset
- käytetään aina eritetahroja puhdistettaessa
- suositellaan käytettäväksi aina lasten WC- toimien yhteydessä
- suojakäsineitä ei pestä eikä desinfioida

4.7. KÄSIVOIDE

Käsihygieniaan kuuluu käsien hyvä kunto. Tiheä käsien pesu kuivattaa ihoa, käytä säännöllisesti hyvää käsivoideä.

5. RUOKAILU

Ruokaa valmistettaessa, kuljetettaessa ja tarjottaessa on voimassa ruokapalvelun omavalvontaohjeet.

Lämpimän ruuan tulisi tarjottaessa olla vähintään 60-asteista ruokailun loppuun asti. Kylmänä tarjottavien tuotteiden lämpötila ei saa nousta yli 8-asteen. Useimmat mikrobit eivät lisäänty alle 8 asteen lämpötilassa.

Ruokia ei tulisi säilyttää kuumana yli kahta tuntia kuivumisen ja mahdollisen ruokamyrkytysriskin vuoksi. Ruokaa kuljetettaessa ja ruuan ollessa pitempään tarjolla, se tulee suojata kannella pisara-, kosketus- ja pölytartunnalta.

5.1. RUOAN JAKAJA

- ruokaa jakaa ja tarjoilee ryhmässä yksi aikuinen, joka ei osallistu samalla lasten perushoitoon
- käsihuuhdetta/ tarvittaessa suojakäsineitä käytetään aina, jos tarjoilun välillä tehdään jotakin muuta

5.2. PÖYTIEN PUHTAUS

- tarjoilutasot ja ruokapöydät pyyhitään ennen ruokien tarjolle panoa ja ruokailun jälkeen
- pöytäpyyhe vaihdetaan puhtaaseen vähintään muutaman kerran viikossa
- pöytien pyyhkimisen jälkeen käytetään käsihuuhdetta

5.3. LASTEN OSALLISTUMINEN

- lapset eivät osallistu ruuan jakamiseen, mutta voivat osallistua astioiden keräämiseen ja pöytien pyyhkimiseen.
- omatoimisuutta opettelevat lapset voivat ottaa itse ruokansa aikuisen valvoessa hygieenisyyden säilymistä.
- apulaistehtäviä ennen ja jälkeen lapset pesevät ja kuivaavat kätensä hyvin.

5.4. VESIKUPPI/ VESIPULLO

Lasten henkilökohtaisia mukeja/kertakäyttökuppeja ei säilytetä WC-tiloissa.

Vanhemmat voivat tuoda lapselle oman, vaatelokerossa säilytettävän, nimellä varustetun vesipullon, joka pestään kotona.

5.5. LASTEN HAMPAIDEN PESU

Varhaiskasvatuksessa ei käytetä hammasharjoja, vanhemmat huolehtivat kotona lapsen hampaidenpesusta. Tarvittaessa vanhempien kanssa voi sopia xylitol pastillien, tai xylitol purukumien käytöstä. Oulussa pastillit hankitaan päiväkodista ja ne kuuluvat kaikille.

6. YSKIMINEN, AIVASTAMINEN, NIISTÄMINEN

Yskiminen ja aivastelu levittävät tehokkaasti pisaroita huoneessa olevien hengitettäväksi.

- opasta lapsia yskimään/ aivastamaan kyynärtaipeeseen
- niistäessä käsi suojataan paperilla - paperi laitetaan suoraa roskeen (ei taskuun)
- kädet desinfioidaan tai pestään pesunesteellä

7. WC-TOIMET

Vaippakäytännöt sovitaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vaipat vaihdetaan WC:ssä, tai erillisessä siihen tarkoitukseen varatussa tilassa, josta saa oven kiinni muuhun tilaan. WC:ssä vain muutama lapsi kerrallaan. WC- tilaan ei tuoda lasten leluja tai kirjoja.

7.1. VAIPANVAIHTOALUSTA

- helposti puhdistettava, kosteutta imemätön ja pestävä
- alusta puhdistetaan jokaisen käytön jälkeen heikosti emäksisellä puhdistusaineella ja tarpeen vaatiessa desinfioidaan
- alustan suojana on lapsikohtainen, kertakäyttöinen paperiliina tai kangaspyyhe, joka laitetaan pesuun jokaisen käyttökerran jälkeen
- jos vaipat vaihdetaan sylissä – käytetään muovista kertakäyttöistä esiliinaa tai pyyhettä suojana

7.2 VAIPANVAIHTO

- käytä suojakäsineitä
- lapsen likaiset vaatteet muovipussiin ja lapsen lokeroon
- likainen vaippa suoraa kannelliseen, jalalla avattavaan roskakoriin (ei pöydälle) – kakkavaippa lisäksi muovipussiin
- pese lapsi juoksevan veden alla
- käytä kuivaamiseen paperipyyhettä, kankainen pyyhe laitetaan pesuun joka käytön jälkeen
- suojakäsineet roskeen
- suoja-alusta roskeen
- pese lapsen kädet ja kuivaa hyvin
- huuhtelee pesuallas/ tarvittaessa pese heikosti emäksisellä pesuaineella
- jos pyllynpesuallasta käytetään myös pottienpesuun, pestään se joka käytön jälkeen
- pese kädet hyvin ja käytä käsihuuhdetta
- kestovaippojen kyseessä ollessa perhe tuo päiväkotiin oman jalalla avattavan säiliön

7.3. POTTATOIMET

- aina WC:ssä, muutama lapsi kerralla
- potta tyhjennetään pönttöön ja huuhdellaan heti
- pottien puhdistuksessa huomioidaan epidemia-ajat
- lapsen kädet pestään ja kuivataan
- henkilökunta pesee ja kuivaa kätensä ja käyttää käsihuuhdetta

7.4. WC-PÖNTTÖÄ KÄYTTÄVÄT LAPSET

- tarvittaessa aikuinen pyyhkii pepun/ tarkistaa lapsen pyyhkimisen
- aikuinen valvoo yksin WC:ssä käyvien lasten toimia
- WC vedetään, tarkistetaan istuimen puhtaus, tarvittaessa puhdistetaan pesuaineliuksella
- aikuinen vastaa lasten käsihygienian toteutumisesta

8. PÄIVÄLEPO

- lapsilla henkilökohtaiset petivaatteet
- tyynyjä ei pinota säilytykseen päällekkäin
- petivaatteita säilytetään lapsen omassa vuoteessa tai nimellä varustetussa pussissa
- tyynynliinat suositellaan vaihdettavaksi viikoittain, tartunta-aikana useamminkin
- lakanat suositellaan vaihdettavaksi kaksi kertaa kuukaudessa
- patjat imuroidaan tarvittaessa

9. LAPSEN TUTTIKÄYTÄNNÖT

Lapsen tuttikäytännöt sovitaan vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa.

- vanhemmat nimeävät lapsen titit ja huolehtivat niiden puhtaudesta (puhdistetaan keittämällä 2x viikossa)
- titit säilytetään kannellisissa rasioissa lapsen lokerossa

10. LELUT

10.1. LELUJEN PESU

Lelujen valinnassa kiinnitetään huomiota niiden turvallisuuteen, vesipestävyYTEEN ja hyvään puhtaanapitoon.

- pienten lasten "suuhun menevät" lelut pestään päivittäin - saman tien
- paljon käytetyt lelut viikoittain
- vesipesun kestävät lelut voi pestä pesupussissa pesukoneessa muutaman pyyhkeen kanssa

10.2. LELUJEN LEPUUTUS

- osa leluista pois käytöstä 2-4 viikoksi, jolloin niiden bakteeri- ja virusmäärä vähenee
- hyvä puhdistus erityisesti leluille, jotka eivät kestä vesipesua

10.3. MUOVAILUVAHAT

- uusitaan vuosittain

- epidemia-aikoina vältetään lasten muovailuvahojen käyttöä
- käsihygienian huomiointi ennen ja jälkeen muovailun

10.4. LAPSEN OMAT LELUT

- lasten omien lelujen puhtaudesta huolehtivat vanhemmat – unilelut pestään kotona 1x viikossa, lelupäivän lelut pestään ennen päiväkotiin tuontia ja kotiin vientiä

11. ERITTEIDEN PUHDISTUS

Oksennus, uloste/ ripuli, veri, sylki ym.

- eritteitä puhdistettaessa käytetään aina suojakäsineitä

11.1. PÄIVÄKODIN ERITEKORIT

Vähintään 1 kori/ pk., isoissa päiväkodeissa useampi. Eritekoria säilytetään yhteisesti sovitussa paikassa, lasten ulottumattomissa. Viimeisin käyttäjä huolehtii siitä, että koriin jää kaikki tarvittava seuraavaa käyttäjää varten.

ERITEKORIN SISÄLTÖ:

- paketti vinyylisiä kertakäyttökäsineitä
- käsipaperipaketti
- roskapussirulla
- eritedesinfiointiaine
- käsihuuhe

ERITEKORIN KÄYTTÖ:

- käsipaperia eritteen päälle ja anna imeytyä
- laita kertakäyttökäsineet käteesi ja avaa pari- kolme muovipussia
- kaapaise nurin käännetyllä pussilla eritteet pois, tarvittaessa toista
- laita päälle desinfiointiaine ja anna vaikuttaa n. 20 sekuntia
- pyyhi käsipaperilla tahra, tarvittaessa toista
- laita kertakäyttökäsineet roskapussiin, vie eriteroskat suoraa ulkoroskiin
- pese kätesi hyvin pesunesteellä, kuivaa ja laita käsihuuhe.

Lasten ja aikuisten infektioita voidaan vähentää tehostamalla arkipäivän hygieniakäytäntöjä, ja noudattamalla niitä johdonmukaisesti ja säännöllisesti.

LÄHDE

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2005). *Infektioriskin vähentäminen päivähoidossa*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö: Yliopistopaino.